

ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ

Бр. 15.

Четвртак, 8. Новембра 1918.
БЕОГРАД.

Излазе сваког дана у 7 сати изјутра.

Цена 20 п. дин. или 40 хелера.

ГОДИНА XXI.

Рукописи и претплату треба слати:
Уредништву ВЕЧЕРЊИХ НОВОСТИ
БЕОГРАД, Космајска ул. бр. 28.

Из крајности у крајност.

Овај рат, који је поглавито потекао из политичких, односно националних, и економских мотива, доноси последице, које нису у вези с тим мотивима, већ прелазе у област социјалних питања. Последице рата изазвале су велике и основне промене у појединим европским државама, поглавито онима, које нису ишле за духом времена, и које су у неку руку представљале остатке из „старих добрих времена“.

Најрадикалније промене извршене су у Русији, Аустрији и Немачкој.

До марта месеца прошле године у Русији је владао царски апсолутизам, и поред Думе, готово потпуно неограничен, апсолутизам који је био раван источњачким деспотијама. Такав систем владавине изазвао је силну реакцију духова, првобитно у круговима виших класа и интелигенције, а по том у нижим, нарочито радничким класама. Последица руског апсолутизма био је руски нихилизам, једна врста политичке философије, која је тежила да сруши постојећи поредак, да створи хаос, па па се из овог хаоса подигне нова друштвена и државна форма. Једна крајност, изазвала је другу крајност, јер нихилизам у својој суштини је негација људске друштвене природе. Да је тако, то се види у пракси у владавини большевика, владавини, којој не симпатишу ни најрадикалније елементи у Западној Европи.

Разумљиво је борити се против повлашћеног положаја појединих друштвених класа у држави, још је разумљивије радити на ублажавању социјалне и економске неједнакости, али ићи у такве крајности, у које су пошли большевици у Русији, значи ићи у тиранију мањине, заогрнуте плаштом револуционарства, која је по свему једнака, па чак се може рећи и гора од тираније царизма.

И у Немачкој видимо донекле сличну појаву. На мило државе, која је била донекле феудална, а донекле бирократска и милитаристичка, крајњи елементи иду опет у крајност, скоро као год и у Русији.

Такав нагле промене, које не воде рачуна о оним што је историјски постало, поред свих лепих фраза, не воде добром крају, и у многим погледу значе назад. Извесно је, да такве нагле радикалне промене, не могу бити дугога века, и само доносе штете народима у којима се јављају.

Народи и државе, које су благовремено умеле да воде

рачуна о духу времена и да корак у корак иду с њима — на првом месту Енглеска — поштеђени су таквих наглих и штетних промена и представљају најсолидније, политички најзрелије, државне организме.

Ратне и политичке вести.

РАТНИ САВЕТ У ВЕРСАЉУ.

Председник америчке уније до сада је као члан ратног савета у Версаљу, само путем телеграфа био у вези с њиме. Пошто је потребно да се стипулишу тачке уговора о миру, то ће председник Вилсон допутовати у Европу, а са њиме и шеф политичког департмана (министар спољних послова) Лансинг.

ФРАНЦУСКЕ ТРУПЕ У ВУДИМ-ПЕШТИ.

Како мађарски листови јављају, ових дана очекује се долазак у Пешту једне групе француских дивизија, које припадају источној армији.

СРПСКА ВОЈСКА НА РИЈЕЦИ. (ФИЈУМИ)

Загребачки листови јављају да је дочек српских трупа под командом потпуковника Максимовића на Ријечи био величанствен. Цело је становништво изишло пред српску војску, па су сви заједно отишли на пристаниште да поздраве француске ратне бродове. Срби и Хрвати са Ријеке поносити су, што су они својим државњем срушили олигархиску владавину у Мађарској, јер је побуна хрватских војника на Ријечи изазвала пад кабинета Векерлеовог, а тим је омогућена била револуција у Мађарској. Ријечани су свечано изјавили да они од сада па до века припадају југославенској краљевини.

ТАЛИЈАНСКИ ПАРЛАМЕНТ.

„Коријере дела Сера“ јавља, да ће Орландо у парламенту држати експозе о будућем миру, пре одлажа талијанске делегације у Версаљ.

АУСТРИЈСКИ УКРАЈИНЦИ.

Из Лавова јављају: аустријски Украјинци желе да прокламују уједињење са великом самосталном Украјинском државом. Посланик Петрушкијевић је у томе циљу отпутовао у Кијев.

ПОЧЕТАК ПРЕГОВОРА О МИРУ.

„Тајмс“ јавља да ће преговори о миру почети последње недеље Новембра месеца по новом. „Морнинг Пост“ (по телеграму из Базела) јавља, да је Версаљски ратни савет прошлог четвртка отпочео претресање услова за закључење мира. Сонино и Балфур су већ у Паризу, а за њима ће доћи Лојд Џорџ и Орландо.

ИЗЈАВА БОНАРА ЛО-А.

Бонар Ло изјавио је у Парламенту, да дискусија о слободи мора на конференцији мира неће пореметити садање маритимни положај Велике Британије.

МАЂАРСКИ ПРЕДСТАВНИК КОД СРПСКИХ ТРУПА

Мађарски министарски савет наименовао је новосадског градског капетана Пајерлеа за владиног комесара, као представника мађарске владе, код команде српских трупа на досадашњој угарској територији. Његова функција трајаће до потписа мира.

ГОСТОПРИМСТВО ШВАЈЦАРСКЕ И ХОЛАНДИЈЕ.

„Матен“ јавља, да је версаљски Ратни Савет добио понуде и од швајцарске и од холандске владе, које нуде своје гостопримство за преговоре о миру. Савезници још нису додели одлуку по овим понудама.

ПРЕЛИМИНАРНИ МИР.

Из Париза јављају, да се у дипломатским круговима сматра осигуран прелиминаран мир, кога је Немачка тражила. „Келнски Фолксцајтунг“ сматра, да је већ углађен пут ка закључењу прелиминарног мира.

ПРОГРАМ МАЂАРСКЕ РЕПУБЛИКАНСКЕ СТРАНКЕ.

Мађарска републиканска странка под председништвом др. Ђорђа Нађа узела је свој програм следеће тачке: опште, једнако и тајно право гласа, укидање магнатског дома, организовање народне милиције, неограничена слобода штампе, демократисање администрације, оправедан прогресиван порез, ослобођење фидејикомиса и поседа „мртве руке“ (цркве), одвајање цркве од државе, порезивање ратне зараве, државно старање за удовице и сирочад погинулих у рату, ревизија занатског законодавства, саречавање нагомилавања великих капитала, бесплатна државна настава и институтивно регулисање правних односа приватних службеника.

Рад после рата.

МИРНОДОВСКА МОБИЛИЗАЦИЈА.

Рат је свршен и ускоро ће се војска демобилисати. Али тиме је свршено само пола посла. После ратне демобилизације треба да се изврши мирнодовска мобилизација. На свима пољима чекају нас необично крупни задаци и стоје толика отворена питања, која ће се морати хитно решавати. Верујемо да ће и држава и општина учинити све што може да понова успостави редовне прилике и односе, које је рат пореметио из темеља.

Али за све то треба необично много умешности, истрајности, рада, времена и радне снаге. Ми не смемо оставити да то изврше само државни органи, јер ће они бити недовољни и немоћни за тако велике послове. Мора се исто тако узети и приватна подузетност, мора сваки члан друштва да буде свестан своје дужности према општој ствари. Овај велики рат је показао много што шта да је било могућно што се мислило да је немогућно. Између осталог показао је колико је било много беспосленог света. И ако је најбоља мушка снага отишла била на границу, а друга половина радништва била запослена у ратним радионицама, ипак се још нашло пуно радне снаге и за редовне послове, за обделавање земље и подмирење других текућих погрба. У раду су у многим земљама, нарочито Енглеској, узеле жене живог учешћа. Ми смо видели како су и наше сељанке предузеле обделавање земље и готово потпуно замениле људе. Па ипак још је било беспосленог света — друштвених готована, који су живели на туђ рачун. Колико су биле превелике ратне потребе, у толико ће бити и потребе после рата огромне, а тако исто и радне снаге.

И друштво и држава треба сад да објави нов рат и то рат беспосличарима. Беспослене треба сматрати од сад као злочин према друштву, као издају према отаџбини. Држава треба да нађе пута и начина да беспосличаре натера на рад. Ми не смемо допустити да се и даље по улицама, кафанама виђају гомиле беспосличара и готована, који ће још за своју удобност употребљавати масу слугу и телохранитеља; не смемо допустити држање луксузних коња и кола које служе само за уживање беспосличарима, док ће на другој страни они, који стварно раде и вајскрсавају земљу, трпити оскудице у много којечему.

Ако сада држава не буде у стању да се бори против тога зла — паразитизма, мораће јавност, штампа и жива реч, друштво и све што је од посла и што стварно привређује, да жигоше и осуди такве чланове друштва. Али и с друге стране неће смети држава кажњавати и вчано своје највредније чланове. Они који су својим личним радом — слободне професије, највише зарађивали, били су највише оптерећени државним дајбинама. То је била управо казна за вредноћу и спољноћ. Сваки треба да ужива онолико колико је у стању сам — лично и да привреди.

